

29 נמצאת שום מעלה ד"כא ושפל רוח" לגבי "מרום
30 וקדוש", בכל זה, רוצה הוא לשכון ב"את דכא
31 ושפל רוח" דוקא).

32 ועד"ז היא מעלת הענוה שהי' אצל משה
33 רבינו⁵³, הנוסף על מה "שחשב שאם הי' לזולתו
34 כחות וחושים שלו הי' מגיע למעלה יותר", שענוה
35 זו היא בשייכות למעלות שהגיע אליהן ע"י עבודה
36 (לאחרי נתינת הכחות והחושים מלמעלה), שהיא
37 "ענוה" שעפ"י חשבון וטעם; הנה זה שהי' משה
38 עניו למרות מעלתו בנבואה (וכיו"ב) – היא להיותו
39 עניו בעצם⁵⁴, והי' בטל לגבי כל אדם⁵⁵.

40 יו"ד. והנה ידוע⁵⁶, שדוקא ע"י אופן הלימוד
41 דבבלי מגיעים לבחינת הכתר שלמעלה
42 מהשתלשלות. ועפ"ז יש לומר, שפלוגתת ר"י ור"נ
43 אם בטלה ענוה משמת רבי – היא פלוגתא בכוננת
44 המשנה "משמת רבי בטלה ענוה"⁵⁷:

53 (שם הובא בלקו"ת ואוה"ת שבהערה 48): "ענוה
דאיהו שכינתא עילאה . . . ודא דרגא דמשה דאיתמר בי' והאיש
משה עניו מאד (ובלקו"ת שם: ד"שכינתא עילאה הוא בינה") . . .
ועוד ימצא ענוה אפי' בכתר . . . והוא נקרא אין להיותו מחשיב
עצמו לאין נגד המאציל . . . ועל זה אמר משה רבינו ע"ה ונחנו
מה". ולא הוזכר שם על הענוה שהי' אצל משה שהוא ענוה
שבכתר. אבל עיין בבבלי⁵⁴ (שבהערה 29): אבל בקדושה הוא
בחי' ביטול כמ"ש והאיש משה עניו מאד . . . פי' עניו לשון בחי'
ביטול . . . שלכן נק' ע"ס הגנוחות במאצילן בשם עניו ארץ כו'.
ובבבלי⁵⁵ להצ"צ שם: "ועי' ברי"ח אשר י"ג מדה"ר כולם מורים
על הענוה . . . וזהו ענין מרז"ל ענוה גדולה מכולם". ומוכח
שהענוה דמשה הוא ג"כ בחי' הכתר. וראה לעיל הערה 51.

54 ראה ד"ה זכור שם: הנה זהו גופא מה שהטעם הזה פעל
בו (במשה) הענוה והשפלות הוא מצד הביטול עצמי שלו כו',
ומי שהוא בטל בעצם מתקבלים אצלו טעמים כאלו וגורמים לו
ענוה ושפלות כו'.

55 ראה תו"ח (שמות קכ, ב): ואמנם ענין הענוה יתירה הוא
שפלות הב' שאינו לפי המדה כלל והיא השפלה בעצם מציאות
כו' . . . הוא הנק' ענוה שנא' והאיש משה עניו מאד כו' עיי"ש
שגם בזה הוא מרגיש א"ע למטה מכל אדם.
ולהעיר מהפירוש שמשוה הי' עניו מאד – מעקבתא דמשיחא
(ראה תו"ח שם סד, ב. ספה"מ קונטרסים ח"א ע' 106 ואילך.
ספה"מ תשי"ש ע' 237).

56 ראה שערי אורה ד"ה בכ"ה בכסלו פנ"ד ואילך. המשך
תוס' ד"ה ויתן לך. ספה"מ תש"ח ד"ה אמר רבא חייב אינש
פי"א.

57 עו"ל (בדוחק עכ"פ. גם ע"ד המבואר לעיל ס"ה), שגם
לדעת ר"נ, מכיון שגם ענין ההצלה מן החטא, אף שהוא ענין
חדש, מסובב הוא מהתורה שלמד – לכן גם בנוגע לענין זה שייך
ה"חשבון", שבאם הי' לאחר אותם הכחות הי' בא למעלה גדולה
יותר [בלימוד התורה, ובמילא – גם] ביר"ח,

אלא שמכיון ש"חשבון" זה אינו באופן ישיר [כי הכחות
שנתנו לו מלמעלה הם רק בנוגע הלימוד עצמו, והיר"ח באה מצד
עבודתו], לכן לחשבון כזה צריך ענוה יתירה, ומשמת רבי בטלה.

1 אומר לו כך כו'⁴⁶ – וכשזה בטל אינו בא לידי
2 היפך דיראת חטא. משא"כ שיטת ר"י הי"ז רק
3 שהתורה מצלא מעשיית החטא.

4 ח. אבל עפ"ז צריך להבין: לדעת ר"נ שהתורה
5 פועלת שינוי בהאדם הלומדה שאינו שייך לחטא,
6 שזה בא מצד עבודתו – א"כ איך הי' אפשר לרבי
7 להיות עניו, ועאכו"כ משה שקבל תורה מסיני,
8 והתורה נקראת על שמו⁴⁷, והלא גם בהם פעלה
9 התורה שינוי וחיודש וכו'.

10 וי"ל הביאור בזה: דהנה מבואר בלקו"ת⁴⁸
11 במחלוקת רפב"י וריב"ל⁴⁹ אם ענוה היא למטה
12 מיראת חטא, או שענוה גדולה מכולן, שכמה ענוה
13 הן⁴⁹, ענוה שמביאה לידי יראת חטא היא בבחי'
14 בינה, וענוה ש"גדולה מכולן" – בבחי' הכתר.

15 ובסגנון פשוט יותר:

16 ענוה שבבחי' בינה היא ענוה שעפ"י חשבון
17 וטעם, וכמו שנת"ל בהענוה שהי' אצל משה (ור"י)
18 מפני ש"חשב שאם הי' לזולתו כחות וחושים שלו,
19 הי' מגיע למעלה יותר". וענוה שבבחי' הכתר היא
20 ענוה (וביטול) בעצם.

21 ט. הוכחה להנ"ל שישנו הענין דענוה בעצם –
22 למעלה מהחשבון והשכל: מצינו ענוה גבי הקב"ה,
23 דאמרו רז"ל⁵⁰ במקום גדולתו של הקב"ה שם אתה
24 מוצא ענותנותו – והרי בנוגע להקב"ה, הלא ודאי
25 שאין שייך "חשבון" (ח").

26 ומזה מוכרח, שישנה ענוה כזו שהיא בלי שום
27 חשבון כלל, ענוה בעצם⁵¹ (וע"ד מרום וקדוש
28 אשכון ואת דכא ושפל רוח⁵² – דעם היות שלא

46 שבת קה, ב.

47 כמ"ש זכרו תורת משה עבדי גו' (מלאכי ג, כב).

48 מטות (פא, סע"ד ואילך). אוה"ת וישב (רנט, ב).

49 ואף שתלמודא (ע"ז שם) אמר ופליגא – ר"ל שהן
מחולקים כל אחד מדבר בענין בפ"ע (ע"ד פי' השל"ה בהקדמה
לו, א) לענין הפלוגתא אם בע"ת גדולים יותר או צדיקים.

50 מגילה לא, א. ראה סה"מ ה'ש"ת ע' 40 בהערה. וראה גם
תניא פ"ד. ד"ס למגילה שם.

51 בלקו"ת ואוה"ת שם מר"ח (שער הענוה פ"א), שהענוה

דספירת הכתר היא "להיותו מחשיב עצמו לאין נגד המאציל".

אבל אין מזה סתירה למש"כ בפנים, כי המבואר בפנים הוא [א] הענוה דספירת הכתר, כ"א הענוה שבאופן דספירת הכתר (היינו

לא מפני שיש סברא שכלית וע"ד הנ"ל – שמחשיב כו'). ועפ"ז

גם מובן שענוה זו אפ"ל בכ"מ שישנה "עבודה" שלא ע"פ טו"ד.
וע"ד מרז"ל במקום שאתה מוצא גדולתו של הקב"ה שם אתה
מוצא ענותנותו – שאחד הפי' בזה דקאי במש"נ ואתה מחי' את
כולם (תו"א טז, א) – ה"ז בספירת המלכות.

52 ישעי' נו, טו. ראה מגילה שם.